

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Conceptnota Kunst en cultuur voor elke leerling

Samenvatting

Net zoals elke leerling recht heeft op kwaliteitsvol kennisrijk onderwijs, heeft elke leerling recht op een rijke culturele en artistieke vorming. Die vorming bouwt voort op de (kennisrijke) onderwijsdoelen rond kunst en cultuur (o.a. muzische vorming, geschiedenis, ...) in het basis- en secundair onderwijs.

Kunst en cultuur dragen bij aan de gedeelde culturele kennisbasis van de samenleving. Cultuureducatie wordt daarbij opgevat als een **krachtig beleidsinstrument** om de kennisconcepten en de woordenschat van de (kennisrijke) onderwijsdoelen te verdiepen, verbreden en verankeren via creatieve technieken en vaardigheden.

De ministers van Onderwijs en Cultuur slaan de handen in elkaar om via (kennisrijke) onderwijsdoelen en cultuureducatie te zorgen voor een gedeelde kennisbasis, gemeenschapsvorming en persoonlijke ontplooiing. De basis voor gelijke kansen voor elke leerling. Zij delen de overtuiging dat de school de meest krachtige hefboom is om elk leerling – ongeacht afkomst, thuistaal of sociaaleconomische achtergrond – te laten kennismaken met kunst en cultuur. Tegelijk erkennen zij dat de school hierin niet alleen mag staan: het brede culturele veld, het deeltijds kunstonderwijs en de socioculturele sector zijn waardevolle partners die de schoolse vorming kunnen versterken en verrijken.

Dit engagement vertaalt zich in de volgende sporen:

- de ontwikkeling van een evidence-informed **kwaliteitskader** voor deze professionaliseringstrajecten van de uitvoering van de onderwijsdoelen, hetgeen tevens dient als standaard voor culturele initiatieven binnen de scholen én culturele partners in functie van activiteiten waar de leerlingen aan kunnen deelnemen als voor kwalitatieve vrijetijdsbesteding;
- het aanbieden van leerinhouden en -materialen op een betrouwbaar digitaal **referentieplatform**, die gealigneerd zijn op de onderwijsdoelen in functie van het kwaliteitskader;
- de uitrol van **professionaliseringstrajecten** voor leerkrachten en cultuurprofessionals die kaderen binnen de uitvoering, verdieping en verbreding van de (kennisrijke) onderwijsdoelen rond kunst en cultuur (o.a. muzische vorming, geschiedenis, ...) in het basis- en secundair onderwijs.

Deze beleidsaanpak is bedoeld om de leerkrachten en scholen te ondersteunen om de onderwijsdoelen inzake kunst en cultuur (o.a. muzische vorming) **kwaliteitsvol en effectief** te bereiken, te verbreden en te verdiepen voor **alle leerlingen** in het basis en secundair onderwijs.

1. SITUERING

In het Vlaams Regeerakkoord 20242029 spreekt de Vlaamse Regering een duidelijke ambitie uit: **elke leerling maximale ontwikkelingskansen bieden**, ongeacht achtergrond, binnen een **kennisrijk, kwaliteitsvol en ambitieus onderwijs** dat verbindt met cultuur en samenleving. Onderwijs en cultuur worden daarbij expliciet gezien als **elkaar versterkende beleidsdomeinen**, met een gedeelde verantwoordelijkheid voor een solide kennisopbouw, persoonlijke ontplooiing, gemeenschapsvorming en gelijke kansen.

Tegelijk stellen de bevoegde ministers vast dat, ondanks de grote motivatie in zowel het onderwijs als het culturele veld en de veelheid aan waardevolle initiatieven, de **gedeelde ambities rond cultuureducatie in het verleden onvoldoende structureel werden gerealiseerd**. Hoewel culturele actoren een breed en rijk aanbod ontwikkelen, is **gelijke toegang voor alle leerlingen** vandaag niet gegarandeerd. Cultuur mag geen privilege zijn voor wie toevallig beschikt over het juiste netwerk, de juiste leraar of de juiste locatie.

In het kader van kansengelijkheid is het belangrijk te benadrukken dat kunst en cultuur een belangrijke plaats heeft in het onderwijs.

Er is dus nood aan een plan dat inzet op de twee pijlers: de school én de culturele omgeving. Cultuureducatoren en cultuurspecialisten, zoals kunstenaars en cultureelerfgoedwerkers, kunnen met hun kennis en ervaring, voortbouwend op de onderwijsdoelen, een verbreding en verdieping van het curriculum binnenbrengen. Zo wordt de culturele wereld een volwaardige partner en kunnen scholen de kinderen en jongeren beter voorbereiden op ervaringen in bijvoorbeeld musea en theater. Cultuureducatie versterkt met dit plan vertrekkende vanuit kennis niet alleen de muzische vorming, maar ook taalontwikkeling, historisch en cultureel bewustzijn en kritisch denken.

Daarbij is het van belang dat deze verbreding van toegang tot cultuur steeds rekening houdt met de eigenheid van het culturele en artistieke veld. Cultuureducatie kan leerlingen nieuwe kansen bieden, en neemt de intrinsieke waarde van kunst en cultuur zelf mee in overweging. De culturele en artistieke autonomie en de daarmee samenhangende artistieke vrijheid van organisaties en kunstenaars blijft daarbij een essentieel uitgangspunt.

2. CULTUUREDUCATIE ALS HEFBOOM, ONDERWIJSDOELEN ALS KOMPAS

De nieuwe kennisrijke minimumdoelen in het basisonderwijs zijn opgesteld vanuit tien vakdisciplines met drie ankerpunten: de derde kleuterklas, het vierde jaar lager onderwijs en het einde van het basisonderwijs. Muzische vorming krijgt daarbij een centrale plaats als een van die vakdisciplines. De doelen doorlopen vijf muzische domeinen: beeld, muziek, drama, dans en media en omvatten aandacht voor culturele disciplines: zo besteedt de vakdiscipline Nederlands aandacht aan literatuur en creatieve expressie in taal, de vakdiscipline Geschiedenis verwijst onder andere naar verschillende soorten erfgoed en stimuleert een reflectieve omgang ermee. In het secundair onderwijs zijn er onderwijsdoelen inzake kunst en cultuur waarbij leerlingen kunst- en cultuuruitingen goed leren

observeren, ervaren, duiden en interpreteren. Een kennisrijke schoolomgeving is met andere woorden niet gelijk aan een verbeeldingarme schoolomgeving, wel integendeel¹.

Om de structurele verbinding te maken tussen de kennisrijke klasomgeving op school en de verbeeldingrijke culturele omgeving is er nood aan een gedeelde taal, aan een stevig en kwaliteitsvol kader dat de brug slaat tussen beide contexten.

Elke leerling heeft immers recht op betekenisvolle gedeelde kunst en culturele kennis. Kunst en cultuur kunnen namelijk helpen om de wereld te leren begrijpen en bewuster te ervaren. Wie een kennis- en ervaringsbasis aangeleerd krijgt binnen culturele expressievormen, wordt gemotiveerd om die opnieuw op te zoeken, er meer over te leren of er zelf mee aan de slag te gaan. Cultuureducatie leidt zo tot cultuurparticipatie en zelfontplooiing. Onderwijsdoelen worden maximale kansen. Door naar kunst te kijken, in dialoog te gaan over de boodschap ervan, zelf creaties te maken, er betekenis aan te geven en het werk van anderen te bekijken en beleven, ontdekken leerlingen de verbeeldende kracht van de verschillende muzische domeinen. Dit biedt hen de kans op leren over, in, door en met cultuur, als volwaardig onderdeel van zijn of haar schoolloopbaan.

Het is ambitie om, vertrekkend van de minimumdoelen in het basisonderwijs en de onderwijsdoelen in het secundair onderwijs als kompas, **cultuureducatie** te gebruiken **als hefboom** voor een bredere en diepere ontwikkeling ervan. Scholen hebben daarbij vanzelfsprekend de autonomie en vrijheid om samen met het culturele veld invulling en richting te geven aan die verbreding en verdieping. Alle voorgestelde acties, instrumenten en samenwerkingen vormen samen de sokkel voor het **duurzaam, kwaliteitsvol en aantoonbaar verbreden en verdiepen** van deze onderwijsdoelen voor alle leerlingen in het onderwijs.

Cultuureducatie wordt daarbij opgevat als een krachtig beleidsinstrument om deze onderwijsdoelen te concretiseren, te verdiepen en te verankeren in de dagelijkse onderwijspraktijk. Ze biedt leerlingen niet alleen toegang tot kunst en cultuur, maar draagt ook bij aan kennisontwikkeling, kritisch en creatief denken, taalontwikkeling, identiteitsvorming, samenwerking en burgerschap. Naast onderwijs blijft de cultureel educatieve praktijk evident ook de inspirator en motor voor individuele personen en organisaties die zich verder willen ontplooiën in artistieke vrijheid.

3. STRUCTUREEL SAMENWERKEN

Een cultuureducatiebeleid dat een meerwaarde is voor leerlingen, in de klas en extra muros, vraagt om een **structurele samenwerking over beleidsdomeinen heen** en een **eigen evidence-informed, didactisch kwaliteitskader**.

Dat vraagt om **evidence-informed ondersteuning en vorming** van lerarenopleidingen, scholen en leraren, en uiteraard van culturele en cultuureducatieve organisaties en individuele actoren. Dat zullen we doen met gerichte investeringen om de ontwikkelingskansen van elke leerling in Vlaanderen te versterken.

Zo zullen kinderen en jongeren op school een kennisrijke basis krijgen, en die rijke kennis vervolgens kunnen gebruiken in de context van bijvoorbeeld musea of kunstenorganisaties. Maar ook omgekeerd. Cultuurspecialisten zoals kunstenaars en erfgoedwerkers zullen met kennis van de onderwijsdoelen

¹ *The value of a knowledge-rich curriculum: An essay collection*. Civitas: Institute for the Study of Civil Society. <https://www.civitas.org.uk/publications/knowledge-rich-curriculum>

de leerlingen op school les kunnen geven. Ze zullen dat doen vanuit hun vakdisciplinaire didactiek, en daarbij leerkrachten ondersteunen bij het duurzaam realiseren van kennisrijke onderwijsdoelen. En ze hebben voortaan ook een referentiekader voor de leermaterialen (lesmappen, workshops, rondleidingen, ...) die ze ontwikkelen rond hun eigen producties, tentoonstellingen, etc. dat bruikbaar is in scholen.

4. OPERATIONELE ACTIES

Met onderstaande acties creëren de ministers van Onderwijs en Cultuur de fundamenten én tegelijk de nodige randvoorwaarden om o.a. de (kennisrijke) onderwijsdoelen rond kunst en cultuur (o.a. muzische vorming, geschiedenis, ...) in het basis- en secundair onderwijs duurzaam te implementeren:

- Een door een expertengroep ontwikkeld **evidence-informed kwaliteitskader** als fundament voor het vernieuwde cultuureducatiebeleid in en rond het basis en secundair onderwijs. Dit kader wordt ontwikkeld door een expertengroep, in nauwe afstemming met onderwijsactoren en culturele actoren, en fungeert als inhoudelijke referentie voor cultuureducatieve praktijken.
- De structurele alignering van een digitaal referentieplatform op de nieuwe onderwijsdoelen, zodat ontsloten materialen en aanbod aantoonbaar de onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming) bereiken, verbreden en verdiepen.
- Een geïntegreerd opleidings- en professionaliseringstraject voor (toekomstige) cultuureducatoren en -specialisten, gericht op het werken vanuit de onderwijsdoelen en het kwaliteitskader, en op het versterken van duurzame samenwerking tussen onderwijs en cultuur.

4.1 KWALITEITSKADER

Er wordt een **evidence-informed kwaliteitskader** ontwikkeld dat alle actoren binnen onderwijs ende cultuursector ondersteunt bij het duurzaam verankeren van cultuureducatieve praktijken. Het kader bouwt op de (kennisrijke) onderwijsdoelen en geeft richting aan cultuureducatieve initiatieven en acties binnen de schoolcontext en voor culturele extra murosactiviteiten. Het koppelt de voorkennis van leerlingen aan leerinhouden en ervaringen in de culturele sector (en omgekeerd).

Het kwaliteitskader benoemt de elementen waaraan cultuureducatieve praktijken best beantwoorden, als zij duurzame leerimpact willen hebben op leerlingen in het onderwijs. Scholen en leerkrachten, lerarenopleidingen en culturele en cultuureducatieve organisaties die dat wensen kunnen hun **aanpak, didactische keuzes en methodologieën enten op dit evidence-informed kwaliteitskader**. Wanneer cultuureducatieve organisaties leermaterialen vormgeven, is het kwaliteitskader voor leermiddelen, dat door Leerpunt werd ontwikkeld, eveneens een belangrijke inspiratiebron. Het kader moet dus een wederzijdse versterking zijn voor onderwijspraktijken en culturele praktijken. Het moet het kennisrijk curriculum versterken in de klas enerzijds, en nieuwe vakdidactische doorvertalingen daarvan mogelijk maken naar de culturele en cultuureducatieve praktijk anderzijds.

Voor de uitwerking laten de experts zich **inspireren door bewezen Vlaamse en internationale kaders**, waaronder het *Creative Learning*-kader van Arts Council Wales en het werk van Leerpunt. In functie van de opvolging van het kwaliteitskader en de ontwikkeling van bijhorende vakdidactieken wordt nagegaan in welke mate deze **bruikbaar en relevant zijn voor de Vlaamse context**.

Het kader en de bijhorende kwaliteitsscreening worden ontwikkeld door experts Daniël Muijs, Marjan Doom, Tijn Bossuyt, Simon Toyne en John Aelbrecht. Intersectoraal overleg wordt in het proces voorzien en gefaciliteerd. Ook de deelsectoren amateurkunsten, deeltijds kunstonderwijs, cultuureducatief jeugdwerk en de socioculturele sector krijgen in dit overleg een plaats.

***Uitkomst:** Een evidence-informed kwaliteitskader dat het fundament vormt van het vernieuwde beleidskader voor cultuureducatie in het basis en secundair onderwijs, waarop andere actieterreinen steunen en zich toe verhouden.*

***Timing:** 2026 (ontwikkeling), uitrol vanaf 2027 – 2028 – 2029*

4.2 CULTUURKUR WORDT EEN BETROUWBAAR DIGITAAL PLATFORM VOOR CULTUUREDUCATIE, GEALIGNEERD OP DE ONDERWIJSDOELEN

Om scholen en culturele partners doelgericht te ondersteunen bij de implementatie van o.a. de nieuwe onderwijsdoelen muzische vorming, wordt **Cultuurkuur uitgebouwd tot het centraal digitale platform voor cultuureducatie in het onderwijs**. Het fungeert daarbij als het **vakinhoudelijke en vakdidactische referentiepunt** waar cultuureducatief aanbod, leermaterialen en goede praktijken samenkomen in functie van het realiseren van o.a. de onderwijsdoelen muzische vorming. Scholen en leerkrachten vinden zo snel en doelgericht aanbod en materialen die aansluiten bij wat zij in de klas willen realiseren. Het platform ondersteunt hen niet louter met inspiratie, maar met **gerichte keuzes in functie van concrete onderwijsdoelen**. Het platform zal ook fungeren als toeleidingspunt naar andere relevante (digitale) initiatieven, zoals Archief voor Onderwijs en KlasCement.

Bestaand aanbod – zoals lespakketten, voorstellingen, trajecten, werkvormen en lesideeën – wordt binnen Cultuurkuur **geordend per onderwijsdoel**. Culturele organisaties en individuele aanbieders kunnen via het platform hun aanbod zichtbaar maken en expliciet koppelen aan de onderwijsdoelen waaraan zij bijdragen.

***Uitkomst:** Een centraal digitaal referentieplatform dat fungeert als centraal, herkenbaar en toegankelijk referentiepunt voor informatie, ondersteuning en aanbod van cultuureducatie in het basis en secundair onderwijs.*

***Timing:** 2026 (opdracht) – 2026 (opstart) – 2027 – 2028 – 2029*

4.3 NIEUWE ONDERSTEUNINGSMOGELIJKHEDEN VOOR CULTUUREDUCATIEVE TRAJECTEN

De ministers van Onderwijs en Cultuur ontwikkelen een **samenhangend geheel van nieuwe, evidence-informed ondersteuningsmaatregelen**. Concreet gaat het over subsidies voor scholen en culturele organisaties die cultuureducatieve ondersteuning wensen, en daarvoor willen werken met cultuureducators en cultuurspecialisten.

Deze subsidies zijn expliciet gericht op het mogelijk maken van **doelgerichte en kwaliteitsvolle samenwerking** tussen scholen en culturele partners. De trajecten die worden gesubsidieerd vertrekt

consequent vanuit de **onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming)** en het **kwaliteitskader** als vakinhoudelijke en vakdidactische referentie.

Traject 1: Diepgaande ondersteuning van schoolteams bij de implementatie van het kwaliteitskader cultuureducatie

In de scholen die kiezen voor een cultuureducatief traject worden schoolteams ondersteund bij de **implementatie van de onderwijsdoelen**, vertrekkend vanuit het **evidence-informed kwaliteitskader**. Dit gebeurt door de inzet van **twee complementaire professionele profielen**.

De **Cultuureducator** ondersteunt als **procesbegeleider** schoolteams en culturele actoren, stimuleert de **duurzame verankering van cultuureducatie** op school in functie van het realiseren van de onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming), en bewaakt daarbij de toepassing van zowel het kennisrijk curriculum als het nieuwe kwaliteitskader. De cultuureducator begeleidt de school gedurende het volledige traject. In gezamenlijke sessies verkent het team de **ambities en noden**, in functie van het realiseren van o.a. de (kennisrijke) onderwijsdoelen. Dit project krijgt vorm in samenwerking tussen het schoolteam en een cultuureducator, die het traject begeleiden vanuit hun **vakinhoudelijke-vakdidactische, culturele en artistieke expertise**.

De **Cultuurspecialist werkt met de leerlingen en de leerkrachten** en is een vakdisciplinaire specialist (bijvoorbeeld een kunstenaar of cultuurerfgoedwerker). Hij wordt vakdidactisch opgeleid om te werken vanuit de onderwijsdoelen en het nieuwe kwaliteitskader. De vakdisciplinaire specialist draagt via concrete lesactiviteiten bij aan het realiseren, verbreden en verdiepen van de onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming). Cultuurspecialisten die in aanmerking willen komen voor **de uitvoering van dit werk** nemen **verplicht deel aan het vormingstraject**.

De evaluatie van het traject focust op de vraag in welke mate de (kennisrijke) onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming, geschiedenis, ...) zijn bereikt, verdiept en verbreed, en in welke mate het schoolteam voldoende **vakdisciplinaire en vakdidactische kennis heeft** om deze doelen nadien **zelfstandig en duurzaam** te blijven realiseren.

De gedeelde inzichten en leerervaringen vormen de basis voor de **duurzame verankering** van cultuureducatie en de (kennisrijke) onderwijsdoelen (o.a. muzische vorming, geschiedenis, ...) binnen de schoolwerking. Essentieel daarbij is dat scholen na afloop van het traject **zelfstandig verder aan de slag kunnen**, aangezien de begeleiding per definitie **tijdelijk en afgebakend** is.

We gaan na op welke manier de cultuureducatoren en de pedagogische begeleidingsdiensten met elkaar kunnen samenwerken.

Uitkomst:

- *Een evidence-informed professionaliseringstraject voor Cultuureducatoren en Cultuurspecialisten (uitgevoerd door een consortium dat culturele en onderwijsexpertise bundelt).*
- *Een subsidieoproep voor de selectie van projecten. Deze oproep wordt door het departement Cultuur voorbereid en uitgerold, in nauw overleg met het Departement Onderwijs en Vorming. De selectie van de projecten ligt in handen van deze departementen*

die hierbij ondersteund worden door een beoordelingscommissie bestaande uit experts uit beide beleidsdomeinen.

Timing: 2026 (aanbesteding consortium + start ontwikkeling subsidieoproep) – 2027 (opstart pilotprojecten cohorte 1) – 2028 (verdere uitrol) – 2029 (verdere uitrol)

Traject 2: Ondersteuning van culturele organisaties bij de ontwikkeling van leermaterialen in de context van culturele activiteiten

In culturele organisaties die kiezen voor een cultuureducatief traject worden cultuurwerkers ondersteund bij de **doorvertaling van de (kennisrijke) onderwijsdoelen**, daarbij vertrekkend vanuit het **evidence-informed kwaliteitskader**. Ze krijgen vorming en concrete richtlijnen over hoe ze beide kunnen toepassen in de context van tentoonstellingen, podiumproducties, etc. De vorming geeft concrete antwoorden op vragen zoals: hoe worden lesmappen gemaakt die aansluiten bij de voorkennis van de leerlingen in de klas? Hoe worden rondleidingen, nagesprekken, gidsbeurten etc. voor leerlingen zo aangepakt dat ze vertrekken vanuit hun voorkennis op school? Hoe zorgen we ervoor dat alle leerlingen hun kennis kunnen verbreden en verdiepen en vervolgens doorgronden wat ze ervaren in de context van theater- en dansvoorstellingen, musea, boeken, filmbezoeken, ...? Bedoeling is dus om initiatieven van culturele organisaties voor leerlingen versterkend te laten werken op de onderwijsdoelen van scholen.

Uitkomst:

- *Een evidence-informed vormingstraject voor cultuurwerkers in culturele organisaties die binnen hun werking een cultuureducatief aanbod uitrollen voor leerlingen.*
- *Een subsidieoproep voor de selectie van projecten. Deze oproep wordt door het departement Cultuur voorbereid en uitgerold, in nauw overleg met het Departement Onderwijs en Vorming. De selectie van de projecten ligt in handen van deze departementen die hierbij ondersteund worden door een beoordelingscommissie bestaande uit experts uit beide beleidsdomeinen.*
- *De leermaterialen, goede praktijken en voorbeelden van professionalisering zullen steeds worden gedeeld op het digitaal referentieplatform Cultuurkuur en op die manier kwaliteitsvol worden ontsloten.*

Op deze breed onderbouwde manier worden de doelstellingen mogelijk: de kansrijke en kwaliteitsvolle implementatie van de onderwijsdoelen d.m.v. cultuureducatie, gerealiseerd via een gedeelde kennisbasis en diepgaande afstemming en samenwerking tussen cultuur en onderwijs.

5. LEGISTIEK KADER

Voor de aanbesteding van het consortium dat culturele en onderwijsexpertise bundelt besteedt het Departement Onderwijs en Vorming één (Europese) overheidsopdracht uit. Bij de uitwerking daarvan wordt het Departement Cultuur, Jeugd en Media betrokken.

Voor de subsidieoproep gaat het Departement Cultuur, Jeugd en Media van start met een experimenteel subsidiereglement. Zulk reglement kan voor maximaal 3 jaar worden opgemaakt. De bedoeling is om tijdig, na evaluatie van het experimenteel subsidiereglement, te evolueren naar een volwaardig decretaal kader ter ondersteuning van het cultuureducatiebeleid.

Het Departement Onderwijs en Vorming zal worden betrokken bij de uitwerking van dit kader en de beoordeling van de subsidieaanvragen.

6. VERDER TRAJECT

De Vlaamse Regering neemt akte van de inhoud van deze conceptnota en vraagt aan de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk en de Vlaamse minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen de inhoud van deze conceptnota verder uit te werken.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ